
Międzyrzecz, st. „TP S.A.”, (ul.
Spokojna - Świerczewskiego, dz.
296/21), gm. loco, woj. lubuskie, AZP
51-15/-

Informator Archeologiczny : badania 34, 242-243

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ŁOBŻENICA, st. 17, gm. *loco*,
woj. wielkopolskie, AZP 34-
31/81

- cmentarzysko (?) kultury łużyckiej
- kościół i cmentarz przykościelny (XIV/XV – XIX w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone od 2 do 17 sierpnia pod kierunkiem Jarosława Roli. Finansowane przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegaturę w Pile i Urząd Miasta i Gminy w Łobżeniczy oraz Parafię w Łobżeniczy.

Stanowisko zlokalizowane na krawędzi i stoku doliny Łobzonki. Omawiany teren, na którym rozpoczęto badania wykopaliskowe, jest określany jako Wzgórze Świętej Anny. W jego części centralnej na przełomie XIV-XV w. był zbudowany kościół Świętej Anny oraz cmentarz przykościelny. Ufundowano go dla augustianów eremitów. Kościół popadł w ruinę i na początku XX w. został rozebrany.

W związku z budową nowej plebani i parkingu podjęto ratownicze badania wykopaliskowe. Wykop założono w południowo-zachodnim narożniku stanowiska. Wykop ten podzielono na części A, B, C, D i E. Powierzchnia wykopu wynosiła 60 m². Na tej powierzchni zarejestrowano 79 grobów oraz 3-4 m³ luźnych kości ludzkich pochodzących ze zniszczonych wcześniej grobów. W trakcie badań zarejestrowano nieliczny materiał datujący (monety) XV-XVIII w. oraz fragmenty naczyń kultury łużyckiej wskazujących na prawdopodobieństwo istnienia na stanowisku pozostałości cmentarzyska ciałopalnego ludności tej kultury.

Łomża, st. 2, gm. *loco*,
woj. podlaskie, AZP 37-77/2

patrz wczesne średniowiecze

Mietlica, st. 3, gm. Kruszwica,
woj. kujawsko-pomorskie,
AZP 50-41/8

patrz: wczesne średniowiecze

MIĘDZYRZECZ, st. „TP S.A.”,
(ul. Spokojna - Świerczewskiego,
dz. 296/21), gm. *loco*,
woj. lubuskie, AZP 51-15/-

- miasto lokacyjne (XIII-XX w.)

Badania prowadzone przez mgr. Tadeusza Łaszkiwicza (autor sprawozdania, Muzeum w Międzyrzeczu). Uczestniczył w nim mgr Rafał Bartosz. Finansowane przez Telekomunikację Polską S.A. w Gorzowie Wlkp. Pierwszy sezon badań.

Obszar poddany badaniom położony jest w obrębie średniowiecznego miasta lokacyjnego obwiedzonego pierwotnie murami obronnymi, w jego południowo-wschodniej części, w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła farnego Św. Jana Chrzciciela, najstarszej (istniejącej) świątyni miasta.

Na planie Międzyrzecza z 1780 r. teren ten obejmował 5 działek położonych między ul. Kozią (obecnie Spokojną) a ul. Kościelną (obecnie Świerczewskiego). Układ działek i związanej z nią zabudowy nie uległ w zasadzie większym zmianom do 2. poł. XX w., kiedy poszczególne budynki sukcesywnie wyburzono. Wyprzedzającym badaniom ratowniczym, zleconym przez służby konserwatorskie przed planowaną zabudową, poddano ogólny obszar 920 m². Efektywne prace wykopaliskowe prowadzono na powierzchni około 780 m², którą ze względów technicznych podzielono na wiele mniejszych jednostek eksploracyjnych wyznaczonych głównie przez zachowane pod ziemią relikty zabudowy. Eksploracja była prowadzona (w zależności od sytuacji) kombinacją warstw naturalnych i mechanicznych o zróżnicowanej miąższości, w zasadzie do calca występującego na głębokości 3,50-4 m poniżej współczesnego poziomu, a niektóre z obiektów zagłębionych w calcu sięgały poniżej aktualnego poziomu wód gruntowych.

Pozyskano bardzo liczny (ponad 48000 sztuk) zbiór ruchomego materiału zabytkowego. Są to głównie: fragmenty ceramiki (około 28 000), w tym całe naczynia, nader liczne fragmenty kafli piecowych (około 14 000, także okazy

całe), kości zwierzęce (około 4500 – zarówno odpadki pokonsumpcyjne, jak i kości) oraz poroże ze śladami obróbki w różnych fazach zaawansowania (kilkaset fragmentów), wytwory szklane (około 1600) oraz wiele zabytków wydzielonych i próbek.

Badania oraz inwentarz zabytkowy pozwala na wyróżnienie kilku horyzontów chronologicznych:

– pradzieje – reprezentowane przez nieliczne artefakty krzemienne (epoka kamienia?) i pojedyncze fragmenty ceramiki pradziejowej (okres wpływów rzymskich?),

– wczesne średniowiecze – nieliczne fragmenty ceramiki o zróżnicowanej chronologii: od starszych (przedlokacyjne) po fazy schyłkowe tego okresu (XIII w.?) związane z lokacją miasta,

– średniowiecze – początki i rozwój miasta lokacyjnego (XIV-XV w.), reprezentowane przede wszystkim przez materiał ceramiczny, ale też przez kafle piecowe (garnkowe) oraz monety, w tym skarb 33 monet srebrnych (groszy, szelągów i brakteatów) oraz jednego mosiężnego liczman – całość z poł. XV w. wraz ze szczątkowo zachowanym fragmentem przepalanej tkaniny wełnianej (sakiewka?, zawiniątko?) oraz kilka monet luźnych; tu także znalezisko dużego fragmentu glinianej figurki Madonny z Dzieciątkiem, przejaw domowego kultu religijnego związanego z niemieckim kręgiem kulturowym z czasów późnego średniowiecza,

– okres nowożytny (XVI-XVIII w.) po czasy współczesne (XIX-poł. XX w.), tj. rozkwit i późniejsze fazy rozwoju oraz upadku miasta, z którymi jest związana większość obiektów nieruchomych, w tym prawdopodobnie wszystkie relikty architektury i większość ruchomego materiału zabytkowego (naczynia ceramiczne, kafle, m.in. kafle renesansowe, w tym jedno z nielicznych na ziemiach polskich, a zarazem najefektowniejszych znalezisk kilku kafli jednego z najwyżej cenionych w niemal całej XVI-wiecznej Europie mistrzów zduńskich, a mianowicie Hansa Bermana – z sygnaturą i datą). Cennym znaleziskiem z tego okresu jest też rumowisko spalonej na przełomie XVI i XVII w. lub już w pierwszych latach XVII w. szachulcowej kamieniczki z zachowanym bogatym inwentarzem wyposażenia domowego (liczne ceramiczne naczynia kuchenne i stołowe, destrukty kilku pieców grzewczych; pozostałość gomółkowego okna, liczne okucia stolarki). Zarejestrowano ślady działalności rzemieślniczej w postaci pozostałości warsztatu rogowiarskiego odkryte w formie skupiska kilkuset fragmentów kości i poroża: odpadów produkcyjnych i półfabrykatów, głównie okładziny noży, prawdopodobnie z 2. poł. XVII w.

Ogólnie można stwierdzić, że bardziej trwałe zagospodarowanie tej części miasta nastąpiło zapewne dopiero po pobudowaniu tu kościoła farnego u schyłku XV w. lub nawet po jego odbudowie w wyniku zniszczeń z 1520 r. Z tymi wydarzeniami można wiązać pewną liczbę cegieł gotyckich, w tym tzw. kształtek o różnych profilowaniach oraz drobne detale kamieniarki z wystroju kościoła. Natomiast z cmentarzem przykościelnym wiążą się nieliczne kości ludzkie znalezione luźno, rozproszone w najbliższym sąsiedztwie aktualnej działki kościelnej, pochodzące ze zniszczonych grobów.

Dokumentacja i materiały zabytkowe z badań znajdują się w Muzeum w Międzyrzeczu.

Badania zostały zakończone.

- zespół poklasztorny benedyktynów, średniowiecze-nowożytność

Badania prowadzone przez Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Zakład Archeologii Architektury pod kierunkiem prof. dr hab. Jadwigi Chudziakowej, dr. Marcina Wiewióry (autor sprawozdania). Finansowanie przez Kujawsko-Pomorskiego WKZ.